

עלון דברי חיים לפרשת צו ולשבת זכור

"צו את אהרן" (ו', ב')

כתב רש"י: ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש חסרון כים. ויש לפרש בדרך דרוש דהנה בפסוק זה מדברת התורה על קרבן עולה שבא לכפר על הרהורים ומחשבות לא טובות. והנה, כל החושים יש להם מכסה, חוש השמיעה שהוא האוזן, יש לו מכסה האליה והתנוק, וללשון, יש את השפתיים. אבל המחשבה – אין לה שום כים ומכסה – וזהו שאומר רש"י: ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש "חסרון כים", דהיינו המחשבה שאין לה כים ומכסה, לה צריך זירו ביותר!

אור למאיר

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ו', ו')

איתא באבות: "ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש וכו': לא כבו הגשמים אש של עצי המערכה וכו'.

ותמוה, היפלא מה דבר, הרי יכל לעשות שלא ירד גשם על המזבח כלל, ולא יזדקק לנס כה גדול?

אלא, ללמדנו בא, מהי דרך ההנהגה הרצויה, שלא יטוש אדם את מקומו ומעמדו בעבודת הקודש, בכל מקרה. וכשם שהאש היתה יוקדת תמיד על המזבח, ואף מפני גשמים שנתכו עליה לא נרתעה, כמו כן, ראוי שעם כל הסיבות המפריעות בחיי היום יתמיד לעמוד על עמדו, ולא יסור מעבודתו הקדושה.

הנה רוב אנשי העולם מבקשים להצדיק את העדר תלמודם באמתלה כי דאגת פרנסתם מפריעתם. אך האמת היא שצריך האדם לבטוח בה' כי יספק לו צרכיו, ולא יכבו "גשמים", היינו, עניני הגשמיות והפרנסה, את האש, היא עסק התורה אשר נאמר בה "הלא כה דברי כאש".

רבי חיים מוולאז'ין

"במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת" (ו', י"ח)

שאלו לבעל השם משמואל על מאמר אביו האבני נזר, שביאר הטעם שהעולה נשחטה בצפון, הוא מפני שבאה על הרהורי הלב, שהוא מוצפן ומוצנע בסתרי סתרים. והקשו, דמדוע אם כן נשחטת גם החטאת, שבאה על חטאים גלויים, בצפון, במקום העולה?

והשיב, דקבלה בידינו שכל חטא בפועל שהיהודי נכשל בו בשוגג, מקור נביעותו מהשתוקקות אסורה, שהשתוקק הלה לחטא זה, ואפילו אם לבסוף נמנע מעשותו מפני יראת ה'. עיקר הכפרה במקרה של שוגג, לאמיתו של דבר, אינו אלא על ההשתוקקות הראשונה, שהיתה בסתר ובצפון. ולכן תלה הכתוב את החטאת בעולה "במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת", באשר החטאת תכפר על אותו דבר שהעולה מכפרת.

מעמיעות הנצח

"אם על תודה יקריבנו" (ז', י"ב)

בימינו שאין מקדש ומזבח, מברכים ברכת הגומל כדי להודות לה'.

אלא שיש להבין, מה טעם עונים אחרי המברך "מי שגמלך טוב הוא יגמלך כל טוב סלה", ולא מספיק בעניית "אמן" כבשאר ברכות?

אלא, מאחר שכל נס שנעשה לאדם הוא מנכה לו מזכויותיו, כמו שאמר יעקב אבינו "קטונתי מכל החסדים", לכן מאחלים לו ש"מי שגמלך כל טוב", בעבר, "הוא יגמלך כל טוב סלה", פירוש, שלא ינכו לו מזכויותיו.

כמו כן בברכת המזון, שאומרים "ומכל טוב לעולם אל יחסרנו", הכוונה שמכל טוב שגמלנו בעולם הזה, לא ינכה ולא יחסרנו לעולם הנצחי.

שלמי נדרים

"זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם" (ז', ל"ז)

יש מגיעים ע"י התורה "לעולה ולמנחה" – לשיא המעלות – ע"י שעוסקים בתורה לשמה ומקדשים את ה' במעשיהם והתנהגותם הנעימה.

לעומת זאת, יש מגיעים בתורתם "לחטאת ולאשם" – כי מבזים את התורה במה שאין נוהגים כשורה וכיאות לבני תורה.

אמרו חז"ל שהתורה היא סם החיים למיימינים בה וסם המות למשמאילים בה. ומרומז דבר זה בפסוק ד"לעולה ולמנחה" כתובים בימין הפסוק, ולמשמאילים בה היא "לחטאת ולאשם" שכתובים בשמאל הפסוק.

הרבי מקוצק

מאמר השבוע

"זאת תורת העולה... וזאת תורת האשם... קח את אהרון ואת הבגדים"

בזבחים דף פ"ז איתא: למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה? לומר לך מה קרבנות מכפרים אף בגדי כהונה מכפרים...מעיל מכפר על לשון הרע...יבא דבר שבקול והפעמונים שתלויים בשולי המעיל ויכפרו על קול ושהשמיע בעל הלשון בקולו, והא לשון הרע קטורת מכפרת דתני ר' חנינא מנין לקטורת שמכפרת שנאמר "ויתן את הקטורת ויכפר על העם", ותני דבי ר' ישמעאל על מה קטורת מכפר על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי (הקטורת מובאת במקום סתר ומכפרת על המדבר על חברו בסתר)? לא קשיא הא בצניעא הא בפרהסיא.

ישנם ב' סוגי בעלי לשון הרע, יש המדבר על חברו ברבים, ויש המדבר בסתר בחבורה מצומצמת, ובכל א' צד קל וצד חמור. המדבר בפרהסיא גורם נזק גדול יותר לחבירו שהרי הרבה יותר אנשים נחשפו לדברי הגנאי שדיבר הוא על חברו, אך מאידך כשהדברים מדוברים ברבים יכול חברו בנקל לטהר את שמו הטוב, כיון שידוע הוא מה ומי דיברו עליו ואם יש בידו לענות, יענה. ולעומת זאת המדבר בסתר מצד א' הנזק קטן בכמות האנשים השומעים את דברי הגנאי, אך מאידך רב הוא ב"איכות" שכן את הלשון הרע הזה קשה יותר להפריך כיון שאין לאדם שדיברו בו ידע מספיק מי דיבר ומה בדיוק נאמר.

ולכן צריכים אנו לב' סוגי הכפרה, למעיל שמשמיע קול בהליכתו כנגד הלשון הרע שנאמר בקול ובפרהסיא, וצריך גם את הקטורת שניתנת לפני ולפנים כדי לכפר על לשון הרע הנאמר בצניעא.

פירוש נאה זה מסביר למה צריך ב' סוגי כפרה לחטאי הלשון, אך עדיין תמהים אנו מדוע דווקא כך היא הכפרה, כיצד יתכן הדבר שמעשה לבישה יכפר על מעשה דיבור, הלא יש כאן ב' פעולות השונים בתכלית הא' מן השני? ועוד עלינו להבין מדוע וכיצד מכפרת הקטורת על לשון הרע שבסתרי? ובכן, עלינו לדעת שמעשה לבישת בגדי הכהונה הרי הם כהקרבן קרבן, וכמו שהקרבן מכפר כך בגדי הכהונה מכפרים. כלפי מה הדברים אמורים?

כשהאדם פועל פעולות שונות בעולם הזה, הוא בעצם תופר לעצמו בגדים ומלבושים לעולם הבא, וכשמעשיו טובים ומתוקנים אזי גם הבגדים הנתפרים לו הם בגדי כבוד ויקר, ואם חלילה מעשיו לא טובים, בגדים יהיו בגדים צואים, אותם הוא יצטרך ללבוש לעין כל בעולם הבא. אך הקב"ה פתח דרך לאדם, דרכה יוכל הוא לפרוס את אותם בגדים צואים, ובכך יפטר הוא מהבזיון שכרוך בלבישה זו. והדרך אותה סלל הבורא היא "בגדי הכהונה" שהיו מכפרים על המלבושים שתפר החוטא לעצמו כדיבורו הרע, על ידי שלובש כהן את הבגדים שמסמלים את הטוב המוחלט, הלא הוא רצון הבורא. וכאן עלינו להבין, שהכפרה של אותם הבגדים היה בה עומק זה, לא היה סתם מעשה לבישה שמיד ללא כל מחשבה היה מכפר, לא ולא! אלא כמו שכפרת הקרבן היתה מכפרת ע"י ההתבוננות של החוטא

ועד חמור", ולכאורה אחר שכתב "זהחרמת את כל אשר לו" זה כולל הכל, וא"כ מדוע חזר ופירש "משור ועד שה..."?
ומזה למד רש"י דחוץ מהמצוה להרוג הבהמות מצד שלא ישאר זכר לעמלק כמ"ש רש"י בפר' כי תצא, יש עוד טעם לציווי להרגם מצד שהם באמת עמלקים, רק שע"י כישופם נדמים הם כבהמות.
ומה הרווחנו בטעם הב', הרי גם לפי הטעם הא' שכתב רש"י בפר' כי תצא מחוייבים להרוג את הבהמות?

הנפקא מינה תהיה כך, דהנה איתא בחינוך שהמצוה להרוג עמלקי הוא מדין נקמת אויב, ויש שהביאו ראייה מאופן הריגת שאול את אגג העמלקי שהרגו באופן אכזרי, שכך מחוייבים להרוג כל עמלקי באופן אכזרי.
ולכאורה פשוט דדין זה ינהוג רק בהריגת העמלקים עצמם, אבל לא בהריגת בהמתם, שכן הריגת בהמתם היא רק כדי שלא ישאר זכר לעמלק שלא יאמרו בהמה זו של עמלק, וא"כ גם אם הורגים אותה שלא בדרך אכזרי, מקיימים החיוב.

אמנם לדברינו ברש"י בשמואל נתחדש חיוב נוסף להרוג את הבהמה מצד שהיא עצמה עמלקי שנהפך ע"י כישוף לבהמה, יוצא שגם הבהמות מחוייבים להורגם בדרך אכזרית, כיון דהם בעצמם עמלקים, רק שע"י כישופם התחפשו לבהמות.

ועוד נפקא מינה נראה באופן שהבהמה גוססת, שאז אם החיוב הוא רק מצד שלא ישאר זכר לעמלק, אין חיוב להורגה, שהרי תמות מאליה, ולא ישאר ממנה זכר. אמנם לדברי רש"י בשמואל, יוצא שיהיה חיוב להורגה, כי היא עצמה עמלקי שע"י כישופו נהפך לבהמה, ולכן חייב להורגה.

בהה"ח פנחס סמיט ג"י [מישיבת זכרון משה

דסט' פאלסברג, ארה"ב]

סיפור השבוע

"זהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" (ז', טז)
מסופר להרב בעל התניא, שא' מן הנכנסים והבאים אליו התחיל להתחבר עם המשכילים. הזמין אותו הרבי אליו, והסביר לו כי התחברות זו יכולה להשפיע עליו ולהטותו מדרך הישר.

"עליו?" – אמר האברך בשחצנות – "אי אפשר כל כך בקלות להשפיע, והא ראייה: זה מזמן רב שאני מתיידד עם החסידים וטרם נעשיתי חסיד!!"
אין זה דומה כלל – החזיר לו הרב – אצל טומאה כתיב "זהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", פירוש: אפילו בנגיעה בעלמא סגי לטמא. אבל אצל קדושה כתיב "כל אשר יגע בבשרה יקדש", וחז"ל אמרו "יכול אפילו לא בלע? תלמוד לומר בבשרה – עד שיבלע". הרי שנגיעה בקדושה הוא רק מתוך בליעה לתוכו לפנימיותו, ואצ"ל להיפך: עם הקדושה יש לך רק נגיעה קלה, ואולם אצל הטומאות אתה בולע!...

תקציר ההפטרה – שמואל א' ט"ז

אחרי שנמשח שאול למלך על ישראל, נצטווה להכרית זכרו של עמלק. שמואל צווה לו "לך והכית את כל עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו והמתה מאיש עד ועד אשה מעלל ועד יונק משור ועד שה מגמל ועד חמור". שאול נלחם עם עמלק והחרים את העם לפי חרב, ותפס את אגג מלך עמלק חי. שאול חס על אגג ועל הבהמות השמינות, ולא רצה להורגם. ה' אמר אל שמואל "נחמתי כי המלכתי את שאול למלך". שמואל הוכיח את שאול על שלא חרם את הכל. ואע"פ ששאל הודה לדבריו "ויאמר חטאתי" והתחנן לפני שמואל שיאבה ללכת עמו להשתחוות לפני ה', שמואל העביר את המלוכה ממנו. אח"כ שמואל חתך את אגג ובכך הרגו.

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה התינוק יוסף בן גיני יעל ג"י.
-לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל

kosssover@gmail.com

בעשיית מעשה ההקרבה שבאותו הזמן היה עליו לחשוב שמה שנעשה לזה הקרבן, היה צריך להיעשות לו, והקרבתו בא בעצם תחנית. בדיוק כך היו פועלים בגדי הכהונה, באותם הבגדים היו פעמונים ורימונים, הרימון היה אטום כביצה, שלרימון אין שפתיים לדבר, והוא מלמד על הזכות או החובה לשתוק, וכאן הנסיון הוא לא תמיד קל ולפעמים אף מאד קשה, במקרה שכבודי נרמס על ידי אדם שמדבר בגנותי ואני יכול לענות לו, אני יכול להגיב ולפגוע בו בצורה כזו שהוא כבר לא "יחלוס" אפילו לדבר שוב בגנותי... לפעמים יש לי לשה"ר כ"כ "עסיסי" שכבר עומד לי על קצה הלשון... אומר לי הרימוני: תתגבר, תחסום את פיה, תחשוב אפילו שאין לך כלל פה, בדיוק כמוני הרימון שגם לי אין פה להשיב...

ואם ישאל האדם אם כדברך, אז למה נתן לי הבורא את כח הדיבור, אם אתה אומר לי לא לדבר, א"כ למה אני יכול בכלל לדבר? על זה באים הפעמונים ומלמדים שצריך ואף חובה לדבר במקום הקודש, בדברים של קדושה, כאן תרבה לדבר. זוהי הכפרה הנעשית על ידי בגדי הכהונה!

והחלק השני של הכפרה על חטא הלשון, זה הקטורת הבאה לכפר על לשה"ר שבצינעה. לשה"ר שבצינעה זה לאו דווקא אדם שמספר לחבירו בחשאי על "מעלליו" של פלוני, לשה"ר שבצינעה כולל בתוכו גם את האדם שאפילו לא דיבר, אלא רק רמוז, רק עיקם את אפו, רק קצת הראה פנים מזלזלות, רק קצת חיך, הוא לא פעל שום פעולה ממשית, אך זה כבר מספיק כדי לכלול אותו באותה כת איזמה "כת מספרי לשון הרע". ולאדם כזה צריך את עשן הקטורת שגם בו אין ממשות, אי אפשר לחוש ולהרגיש אותו, אך ריחו הולך ונודף עד לחצירו של חבירו, הנזק שעשית גם הוא טעון כפרה, הוא גם דורש שימת לב הכוללת חרטה וקבלה לעתיד, תסתכל בקטורת ותראה שאותו ריח שאין לו ממשות הוא הולך ונודף למרחוק. אל יהא קלה בעיניך אף לא הינד עפעף קל כי על הכל יביא האלוקים במשפט, גם את הקבוצה שהרגו אנשים באפס גם הם יפרעו. זוהי כפרת הקטורת.

ושיאה של כפרה זו היתה דווקא ביום הכיפורים, שאז היתה הקטורת באה דקה מן הדקה, דקותה של הקטורת היתה כדקיקותו של האבק, והיא היתה מכפרת על אבק לשון הרע, שעליו אמרו במסכת בבא בתרא "אין אדם ניצול מחטא אבק לשון הרע", מדקויותיו של זה החטא קשה לאדם להינצל לגמרי, אך ביום הכיפורים בו אנו מתרוממים מעל דרגת האדם ביום זו בו אנו נדמים למלאכים, ראוי ונכון שנשלך מעלינו גם את חטאי האבק שנדבקו בבגדינו, ביום זה ראוי לנו להיות כמלאכים הקדושים שאין בהם גם את השמץ הקל של זה החטא.

לשבת זכור – בענין המצוה להרוג בהמות עמלק

ברש"י בסוף פרשת כי תצא כתב על הפסוק "תמחה את זכר עמלק", וז"ל: מאיש עד אשה, מעולל ועד יונק, משור ועד שה, שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק.

ומבואר מרש"י זה שהחיוב להרוג את הבהמות של עמלק הוא כדי שלא יהא כל זכר לעמלק שלא יאמרו בהמה זו משל עמלק היא.
אמנם מצינו בדברי רש"י בשמואל על הנאמר שם "עתה לך והכיתה עמלק והחרמתה את כל אשר לו ולא תחמול עליו והמתה מאיש עד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה מגמל ועד חמור", טעם אחר למה שנצטוונו להרוג את הבהמות עמלק, וז"ל רש"י שם: שהיו בעלי כשפים ומשנין עצמן ודומין לבהמה, עכ"ל.

ולכאורה צ"ב מדוע הוצרך רש"י בשמואל לפרש טעם אחר, הלא בלאו האי טעמא, תיפוק ליה דנצטוונו על הריגת הבהמות כדי למחות כל זכר עמלק, שלא יאמרו בהמה זו משל עמלק היא, כמו שכתב בפר' כי תצא?

ונראה לבאר דרש"י דייק הטעם שהביא בשמואל מלשון הכתוב שם דהנה לשון הכתוב שם הוא "לך והכית עמלק והחרמת את כל אשר לו ולא תחמול עליו והמתה מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה מגמל